ULKOASIAINMINISTERIÖ
Oikeuspalvelu
OIK-01 Päivi Kaukoranta

HEL7M0515-1

25.01.2017

Oikeusministeriö
kirjaamo@om.fi

Viite
Oikeusministeriön lausuntopyyntö 1.11.2016

Asia
Oikeusministeriön mietinnön "Luottamuksellisen viestin salaisuus" – Perustuslakisääntelyn tarkistaminen, OM julkaisu 41/2016

Oikeusministeriö on 1.11.2016 päivätyllä lausuntopyynnöllään pyytänyt ulkoasiainministeriöltä lausuntoa luottamuksellisen viestin salaisuutta koskevasta mietinnöstä. Lausuntopalvelu.fi –linkin sulkeuduttua asetetun määräajan johdosta ulkoasiainministeriö toimittaa oheisena lausuntonsa perinteisessä muodossa.

Oikeusministeriön selvityshankkeen taustalla on tiedonhankintalakityöryhmän mietintöön (Puolustusministeriön mietintö 2015) sisältyvä esitys perustuslain mahdollisen tarkistamisen valmistelun aloittamisesta oikeusministeriön johdolla. Ulkoasiainministeriö on osallistunut tiedonhankintalakityöryhmän työhön ja on puoltanut sen mietinnöstä antamassaan lausunnossa (HEL7M1063-7) työryhmän esityksiä ja suosituksia. Ulkoasiainministeriö on lausunnossaan tuolloin katsonut erityisesti, että tietoliikennetiedustelua koskevassa jatkotyössä on selvitettävä tarkemmin perustuslaista johtuvat rajoitukset ja tarve mahdollisiin säädösmuutoksiin.

Kansainvälinen toimintaympäristö on muuttunut uudenlaisten uhkien ja nopean teknologisen kehityksen sekä rajat ylittävien tietoverkkojen ja niiden mukanaan tuomien uudenlaisten haavoittuvuuksien myötä. Suomen viranomaisten tiedonhankintamenetelmiä sekä toimivaltuuksia yleensäkin ja erityisesti digitaalisessa tietoverkkoympäristössä tulee tarkastella muuttuneen tilanteen valossa ja varmistaa muun muassa se, että valtion johto saa oikeaa, ajanmukaista ja luotettavaa tietoa kansallisen turvallisuuden kannalta vakavista kansainvälisistä uhkista.

Perustuslain 10 §:n säännökset asettavat rajoituksia viranomaisen toimivaltuuksille liittyen luottamuksellisen viestin salaisuuteen. Rajoituksia sisältyy myös ihmisoikeussopimuksiin, EU:n perusoikeuskirjaan sekä näitä koskevaan oikeuskäytäntöön. Oikeusministeriön selvityksessä on asianmukaisesti tehty selkoa Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklaa koskevasta ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännöstä, kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan yleissopimuksen 17 artiklasta ja YK:n ihmisoikeuskomitean sitä koskevista kannanotoista, EU:n perusoikeuskirjan 7 artiklasta, EU-lainsäädännön sisällöstä ja näiden sovel-

tamisalasta ja asiaan liittyvästä unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä. Mietinnön luovuttamisen jälkeen, 21.12.2016, unionin tuomioistuin on lisäksi antanut tuomionsa yhdistetyissä asioissa *Tele2 Sverige* ja *Watson* (C-203/15 ja C-698/15).

Uudessa toimintaympäristössä viranomaisten on tarpeen hankkia kansallista turvallisuudesta uhkaavasta toiminnasta tietoja myös sellaisilla tavoilla, jotka asettavat muutospaineita perustuslain 10 §:n 3 momenttiin. Mietinnössä kiinnitetään asianmukaisesti huomiota siihen, että perustuslain sisällön tulisi antaa oikea kuva tavallisella lainsäädännöllä toteutettavista perusratkaisuista. Ulkoasiainministeriö yhtyy näkemykseen, jonka mukaan vireillä olevien tiedustelulainsäädäntöhankkeiden johdosta uudesta ja merkittävästä luottamuksellisen viestin salaisuuden suojaan puuttumisen perusteista olisi säädettävä perustuslaissa.

Oikeusministeriön mietintöön sisältyvässä luonnoksessa hallituksen esitykseksi ehdotetaan muutettavaksi Suomen perustuslain sääntelyä luottamuksellisen viestin salaisuuden suojasta siten, että perustuslakiin lisättäisiin uusi säännös, johon tätä koskeva sääntely koottaisiin. Ehdotuksen mukaan lailla voitaisiin säätää välttämättömistä rajoituksista viestin salaisuuteen yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta taikka kotirauhaa vaarantavien rikosten torjunnassa, oikeudenkäynnissä, turvallisuustarkastuksessa ja vapaudenmenetyksen aikana *sekä tiedon hankkimiseksi sotilaallisesta toiminnasta taikka sellaisesta muusta toiminnasta, joka vakavasti uhkaa kansallista turvallisuutta*. Ulkoasianministeriö pitää mietinnössä esitettyä vakavan uhkan vaatimusta perusteltuna.

Ehdotettu sääntely vastaisi ulkoasiainministeriön käsityksen mukaan nyt käsillä oleviin tarpeisiin. Myös uusia rajoitusperusteita koskevat vaatimukset kansainvälisten ihmisoikeussopimusten mukaisuudesta, mikä turvaa jatkossakin sen, että suomalainen perusoikeussääntely ei muodostu eurooppalaisesta sääntelystä poikkeavaksi.

Valtiosihteeri Peter Stenlund

Oikeuspäällikkö Päivi Kaukoranta

Liitteet -